

Faragó Kornélia

Megmutatni, eltakarni – mások arcában megfogalmazódni

Maurits Ferenc fotókorrekcióiról

Ezek a képek Maurits Ferenc ittlétének, idetartozásának, kötődéseinek szuggesztív dokumentumai, szinte vallomások bizonyítékai. Az alkotók, írók, képzőművészek kinézete a festői intervenciók révén árulja el, hogy kik is ők valójában, hogy kik is ők Maurits Ferenc számára, aki ezeknek az arcoknak a kerülő útján kísérel meg eljutni önmagához. A színeken, a rajzos mozzanatokon keresztül, amelyek a sajátjává jelölik a portrékat. Hogy örökre köze legyen hozzájuk. Azt mutatja meg, dokumentálja, mi az, amiben, akár egy villanásnyira, de szembesülhet önmagával: valami az arc terében, egy jellegzetes mozdulat, vagy egy öltözeti részlet. Tudjuk, az arc mindig elsősorban a másik arca. S emlékeznünk kell a megállapításra is: az önéletrajz, az a többiek. Továbbfűzve a gondolatot: önnön arcunk mások arcában fogalmazódhat meg a legpontosabban. Ennyiben, s ezért Maurits önéletrajza másokról szól. Az önmegértés folyamatában érintett személyek jelennek meg a képeken, s ez minden különbözőségük ellenére is hasonítja őket.

A korrekció közismert arcokat érint, a műveletek között van olyan, amely mintha Andy Warhol szítás képeinek világát gondolná újra, vagy még inkább Arnulf Reiner kép-kritikai gondolkodásával kezdene párbeszédet. A festői ábrázolás egyik központi kérdése, az arcot adni problémája, itt átfogalmazódik. Maurits Ferencet az arc érdekli, az arc teljességet reprezentáló képessége, egészen sajátos jelszerűsége, mindenkori kimeríthetlensége, de nem az arc festői leképezése, ábrázolhatósága, hiszen portréfényképeket sajátít ki úgymond magánművészeti célokra, Dormán Lászlótól, Lazukić Annától, Németh Mátyástól. Olyan portréidézetekeket használ, emel át az újraalkotás jelenébe, amelyek jól szolgálják az identifikációt. Kölcsönöz, hogy a fotók és a festői gesztusok közösen adhasanak sajátosan új jelentőséget ezeknek a képeknek, és az időnek, a képekben munkáló időnek. Egy komplexebb elgondolás részeként: hiszen Maurits Ferenc bútorzati tárgyak, textíliák és edények (*Tányérportrék*) fényképejével is foglalkozott már ráfestéses, korrekciós értelemben.

E személyiségek a vajdasági magyar kultúra történetiségéhez kötődő elbeszélés részei, azé a történeté, amely Mauritsot is formálta, olykor éppen ezeknek a tekinteteknek a kereszttüzeiben. Mesterek, pályatársak, barátok..., karakterek, éthoszok, tartások. Összesen tizenhét nevet kellene felsorolnunk. Az arcok kiegészülnek egymásban, s közös játékukban a művész potréja van feltárulóban. A művésze mint „önéletrajzi lényé”.

A fényképek, mint eredendő nyitottságok fogadják be az átrajzolásokat és a ráfestéseket, hogy a megsértett ábrázolás, az arcrongálás, a színekkel destruált képiség erejével hatassanak. Megmutatni, eltakarni..., oldani, bomlasztani a fotók eszköztárát, formarendjét. Hogy valami láthatóvá váljon a képen, ami korábban nem mutatkozott. Hogy az, ami elta-

karva juthat jelentéshez, csak így mutatkozhatson. Az agresszívebb stílusú beavatkozások arra való, hogy bizonyosan elhatoljon hozzánk is, ami az alkotóban megfogalmazódik másokról/önmagáról.

Az a kérdés, hogy ezek a fotók, amelyeket Maurits kiválaszt az évtizedeken keresztül gyűjtögetett fényképek tárából, hogyan idomíthatók az ő különleges észlelésmódjához. Hogyan érhetik el a szubjektív festői gesztusok, hogy létrejöjjön a portré sajátosság feltárulkozása, a fotós elrejtettségéből való előléptetése. Már a képválasztás, a beállításválasztás is szerves része az alkotói munkának, mint ahogyan, a tulajdonképpeni formátumadás is. A festő nagyításban megjelenített emberi arcokon dolgozik. A lényeg, hogy már nem magát az alanyt, hanem a képét, sőt mi több, mások által létrehozott képét veszi szemügyre, hogy ezáltal önmagából pillanthasson meg valamit. A képmással teremt aktív kapcsolatot, felismerhetően mauritsi beavatkozásokkal. És érzékileg hozzáférhetővé teszi ezt a viszonyt a mi számunkra is. Mindemellett címkalkotással is orientál. Hogy a portrékból pontosan az váljon ki, ami megfogta, amit mutatni akar, amiben megmutatkozhat. A saját érzelmeinek, múltérzeteinek a kifejező vonásait viszi fel ezekre a képekre. Az önmegjelentés szokatlan módjaként beavatkozik, megjelöl, színez, deformál; a képeket, *elevenekét és holtakét*, saját belső mértékeihez igazítja. Az érzelmek vörösének, sárgájának, kékjének a nyers közvetlensége elementárisan hat a mauritsi szürkével módosított fekete-fehér képmezőben.

És nem csak ezekkel a korrekciós mozzanatokkal jelzi, hogy e portrékban önmagát szemléli. Hogy leginkább talán egykori énjére vonatkoztatva értelmezi mások arcát. Az önmagára irányuló nézést konkrétan is megjeleníti, hiszen saját fényképarcával is feltűnik a fotók sorában, az egyetlen páros képen Tolnai Ottóval látható. Mintha azt mondaná: nézzétek, belőlük lettem, s belőlük vagytok ti is mindahányan. S közben válaszolni igyekszik az őt legmélyebben foglalkoztató kérdésre, a kiállítás nagy kérdésfelvetésére: birtokba vehető-e a saját arc, az én-idegen dimenziói a művészet itt látható eszközeivel? Lehet-e, s hogyan lehet önéletrajzot mondani korrigált képekben, mások, ahogyan Warhol fogalmazna, „a mi hőseink” fiziognomikus nyelvezetével. Annyi bizonyos, hogy a mauritsi portretikus önéletrajz olyan – személyes mélységekben formálódott – kulturális történetet mond el, amely szélesen összefügg a miénkkel és mindazokéval, akik valaha is részesei voltak a vajdasági magyar kultúra és a kanizsai írótabor történetének.

Látjuk, mennyire igaz, hogy a művész, mint az idő, rajzolja át az arcokat. De miért van az, hogy képenként váltakozó színekben, mindig többes számban állnak előttünk ezek a portrétanulmányok? A pluralia tantum azt sugallja, hogy ezek az arcok folytonosan újraterezték önmagukat, és Maurits Ferenc tekintete számára kizárólag változataikban léteznek, nem *egyszer s mindenkorra* adott formájukban. Mintha Elkin gondolatainak útján haladna az alkotói megfontolás, elfogadva-felismerve, hogy a „*magányos arc mindig beteljesületlen, folyamatban lévő munka, amely szüntelenül arra vár, hogy lássák, érintsék, írjanak rá*”.

Elhagzott a Kanizsai Írótaborban, Maurits Ferenc Íróportrék című kiállításának (Magyarkanizsa, 2018. szeptember 6.) megnyitóján.